

32004L0113

21.12.2004.

SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE

L 373/37

DIREKTIVA VIJEĆA 2004/113/EZ**od 13. prosinca 2004.****o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga**

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegov članak 13. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije,

uzimajući u obzir Mišljenje Europskog parlamenta ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽²⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽³⁾,

budući da:

- (3) Kod zabrane diskriminacije važno je poštovati ostala temeljna prava i slobode, uključujući zaštitu privatnog i obiteljskog života te poslovanje u tome kontekstu i slobodu vjeroispovijesti.
- (4) Jednakost muškaraca i žena predstavlja temeljno načelo Europske unije. Članci 21. i 23. Povelje o temeljnim pravima Europske unije zabranjuju svaku diskriminaciju na temelju spola i zahtijevaju da se jednakost muškaraca i žena osigura u svim područjima.
- (5) Članak 2. Ugovora o osnivanju Europske zajednice određuje da promicanje spomenute jednakosti predstavlja jednu od glavnih zadaća Zajednice. Slično tomu, članak 3. stavak 2. Ugovora, zahtijeva od Zajednice da djeluje s ciljem uklanjanja nejednakosti i promiče jednakost muškaraca i žena u okviru svih svojih aktivnosti.
- (6) U svojoj Komunikaciji o agendi socijalne politike, Komisija je izrazila namjeru da predloži direktivu o spolnoj diskriminaciji izvan tržišta rada. Spomenuti prijedlog je u potpunosti usklađen s Odlukom Vijeća 2001/51/EZ od 20. prosinca 2000. o donošenju programa za okvirnu strategiju Zajednice o jednakosti spolova (2001. – 2005.) ⁽⁴⁾, koja obuhvaća sve politike Zajednice i usmjerena je na promicanje jednakost muškaraca i žena kroz prilagođavanje tih politika i provođenje praktičnih mjera kako bi se poboljšao položaj muškaraca i žena u društvu.
- (7) Na sastanku u Nici od 7. i 9. prosinca 2000., Europsko je Vijeće pozvalo Komisiju da usvajanjem prijedloga direktive o promicanju jednakosti spolova u područjima koja nisu vezana za zapošljavanje i poslovni život, ojača prava u području jednakosti.
- (1) U skladu s člankom 6. Ugovora o Europskoj uniji, Unija se temelji na načelima slobode, demokracije, poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda te vladavini prava, načelima koja su zajednička svim državama članicama, i poštuje temeljna prava zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja kao opća načela prava Zajednice proizlaze iz zajedničkih ustavnih tradicija država članica.
- (2) Pravo svih osoba na jednakost pred zakonom i zaštitu od diskriminacije predstavlja opće pravo priznato Općom deklaracijom o ljudskim pravima, Konvencijom Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, sporazumima Ujedinjenih naroda o građanskim i političkim pravima te o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima te Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koje su potpisale sve države članice.

⁽¹⁾ Mišljenje doneseno 30. ožujka 2004. (još nije objavljeno u Službenom listu)

⁽²⁾ SL C 241, 28.9.2004., str. 44.

⁽³⁾ SL C 121, 30.4.2004., str. 27.

⁽⁴⁾ SL L 17, 19.1.2001., str. 22.

- (8) Zajednica je usvojila niz pravnih instrumenata za sprječavanje i suzbijanje spolne diskriminacije na tržištu rada. Ovi su instrumenti potvrdili značaj zakonodavstva u borbi protiv diskriminacije.
- (9) Spolna diskriminacija, uključujući uznemiravanje i spolno uznemiravanje, također se odvija u područjima izvan tržišta rada. Ovakva diskriminacija može biti jednako štetna jer predstavlja prepreku punoj i uspješnoj integraciji muškaraca i žena u gospodarski i društveni život.
- (10) Posebni se problemi uočavaju u mogućnosti pristupa robi i nabave robe, odnosno pružanja usluga. Iz tog se razloga treba se spriječiti i ukloniti spolna diskriminacija na ovome području. Kao u slučaju Direktive Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provođenju načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo⁽¹⁾, ovaj se cilj može na bolji način ostvariti pomoću zakonodavstva Zajednice.
- (11) Spomenuto zakonodavstvo treba zabraniti spolnu diskriminaciju u pogledu mogućnosti pristupa robi i nabave robe, odnosno pružanja usluga. Pod pojmom roba podrazumijeva se roba u smislu odredaba Ugovora o osnivanju Europske zajednice koje se odnose na slobodno kretanje robe. Usluge se smatraju uslugama u smislu članka 50. tog Ugovora.
- (12) Radi sprečavanja spolne diskriminacije ova se Direktiva primjenjuje na izravnu i neizravnu diskriminaciju. Izravna diskriminacija postoji isključivo kada se prema nekoj osobi na temelju spola postupa nepovoljnije nego prema drugoj osobi u usporedivoj situaciji. Sukladno tomu, na primjer, razlike u pružanju usluga zdravstvene zaštite koje su posljedica fizičkih različitosti između muškaraca i žena, ne mogu se smatrati usporedivim situacijama i stoga ne predstavljaju diskriminaciju.
- (13) Zabrana diskriminacije primjenjuje se na osobe koje dostavljaju robu i pružaju usluge dostupne javnosti i koje se nude izvan područja privatnog i obiteljskog života i poslovanja u tome kontekstu. Ona se ne primjenjuje na sadržaj medija ili oglasa ni na javno ili privatno obrazovanje.
- (14) Svi pojedinci slobodni su sklapati ugovore i odabrati ugovornog partnera za određeni posao. Pojedinaac koji dostavlja robu ili pruža usluge može imati niz subjektivnih razloga za odabir ugovornog partnera. Ako se spomenuti odabir ne temelji na spolu dotične osobe, ova Direktiva ne dovodi u pitanje slobodu pojedinca da odabere ugovornog partnera.
- (15) Veliki broj već postojećih pravnih instrumenata osigurava primjenu načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u području zapošljavanja i rada. Stoga se ova Direktiva ne primjenjuje u tome području. Isti se razlozi primjenjuju na područje samozapošljavanja, budući da je ono obuhvaćeno postojećim pravnim instrumentima. Ova se Direktiva primjenjuje na osiguranje i mirovine koje su isključivo privatne, dobrovoljne i odvojene od radnog odnosa.
- (16) Različito postupanje prihvatljivo je isključivo ako je opravdano legitimnim ciljem. Legitimni cilj može biti, na primjer, zaštita žrtava seksualnog nasilja (kod uspostave skloništa za osobe jednog spola), razlozi privatnosti i doličnosti (kada, na primjer, osoba pruža smještaj u dijelu svog stana), promicanje jednakosti spolova ili interesa muškaraca ili žena (na primjer, dobrovoljne organizacije u kojima je zastupljen jedan spol), sloboda udruživanja (kod članstva u odvojenim privatnim klubovima) i organizacija sportskih aktivnosti (na primjer, sportske priredbe na kojima sudjeluju pripadnici samo jednog spola). Unatoč tomu, sva ograničenja moraju biti prikladna i potrebna u skladu s kriterijima koji proizlaze iz sudske prakse Suda Europskih zajednica.
- (17) Načelo jednakog postupanja u pogledu mogućnosti pristupa robi i nabave robe, odnosno pružanja usluga ne zahtijeva da se one uvijek moraju dostavljati muškarcima i ženama na zajedničkoj osnovi, pod uvjetom da se ne osiguravaju na povoljniji način pripadnicima jednog spola.
- (18) Uporaba aktuarskih čimbenika koji se odnose na spol široko je rasprostranjena kod pružanja osiguranja i ostalih povezanih financijskih usluga. Radi osiguranja jednakog postupanja prema muškarcima i ženama, uporaba spola kao aktuarskog čimbenika ne smije dovesti do razlika u pojedinačnim premijama i davanjima. Kako bi se izbjeglo iznenađno prilagođavanje tržišta, primjena ovog pravila odnosi se isključivo na nove ugovore zaključene nakon datuma prenošenja ove Direktive.

⁽¹⁾ SL L 180, 19.7.2000., str. 22.

- (19) Određene kategorije rizika mogu varirati u odnosu na spolove. U nekim slučajevima spol predstavlja jedan, ali ne nužno i jedini odlučujući čimbenik kod procjene osiguravajućeg rizika. Za ugovore koji osiguravaju te vrste rizika, države članice mogu odlučiti o dozvoli izuzeća od pravila o jednakim premijama i davanjima, ako osiguraju da su aktuarski i statistički podatci na kojima se temelje izračuni pouzdani, redovito ažurirani i dostupni javnosti. Izuzeća se dopuštaju jedino u onim područjima gdje nacionalno zakonodavstvo još nije predvidjelo primjenu pravila o jednakosti. Pet godina nakon prenošenja ove Direktive, države članice trebaju preispitati opravdanost ovih izuzeća uzimajući u obzir najnovije aktuarske i statističke podatke te izvješće Komisije sastavljeno tri godine nakon datuma prenošenja ove Direktive.
- (20) Nepovoljnije postupanje prema ženama zbog trudnoće i majčinstva smatra se oblikom izravne diskriminacije na temelju spola te je stoga zabranjeno u okviru osiguravajućih i povezanih financijskih usluga. Troškovi vezani uz rizike zbog trudnoće i majčinstva ne smiju se pripisati pripadnicima samo jednog spola.
- (21) Osobama koje su bile izložene spolnoj diskriminaciji trebaju se osigurati odgovarajuća sredstva pravne zaštite. Radi pružanja učinkovitije razine zaštite, udruženjima, organizacijama i ostalim pravnim tijelima treba omogućiti da na način koji odrede države članice sudjeluju u postupcima djelujući u ime ili kao potpora žrtvama ne dovodeći u pitanje nacionalna pravila postupka vezano uz zastupanje i obranu pred sudom.
- (22) Pravila o teretu dokaza trebaju se prilagoditi ako se radi o očitom slučaju diskriminacije, a radi učinkovite primjene načela jednakog postupanja tereta dokaza prenosi se natrag na tuženika ako se dostavi dokaz ovakve diskriminacije.
- (23) Učinkovita primjena načela jednakog tretiranja zahtijeva odgovarajuću sudsku zaštitu od viktimizacije.
- (24) S ciljem promicanja načela jednakog postupanja, države članice trebaju poticati dijalog s relevantnim interesnim skupinama u čijem je zakonitom interesu, sukladno nacionalnom zakonu i praksi, da daju svoj doprinos borbi protiv spolne diskriminacije u pogledu mogućnosti pristupa robi i nabave robe, odnosno pružanja usluga.
- (25) Zaštita od spolne diskriminacije treba se ojačati uspostavom jednog ili više tijela u svakoj državi članici koje će biti nadležno za analizu povezanih problema, studiju mogućih rješenja i pružanje konkretne pomoći žrtvama. To tijelo, ili tijela, mogu biti ista ona koja su na nacionalnoj razini odgovorna za obranu ljudskih prava i zaštitu prava pojedinca ili za primjenu načela jednakog postupanja.
- (26) Ova Direktiva utvrđuje minimalne zahtjeve čime se državama članicama omogućava da uvedu ili zadrže povoljnije odredbe. Provedba ove Direktive ne smije služiti kao opravdanje za nazadovanje u odnosu na situaciju koja trenutačno prevladava u svakoj državi članici.
- (27) Za kršenje obveza iz ove Direktive, države članice trebaju predvidjeti učinkovite i proporcionalne i odvraćajuće kazne.
- (28) Budući da ciljeve ove Direktive ne mogu dostatno ostvariti države članice, to jest osigurati zajedničku visoku razinu zaštite od diskriminacije u svim državama članicama, i budući da se ti ciljevi, zbog opsega i učinka djelovanja, nego ih se može na bolji način ostvariti na razini Zajednice, Zajednica može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti, kako je predviđeno u članku 5. Ugovora. U skladu s načelom proporcionalnosti, kako je predviđeno u istome članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.
- (29) U skladu sa stavkom 34. međuinstitucionalnog sporazuma o boljem zakonodavstvu ⁽¹⁾ države članice se pozivaju da, u vlastitom interesu i u interesu Zajednice, sastave i objave vlastite tablice koje će, u onoj mjeri u kojoj je to moguće, prikazati korelaciju između odredaba ove Direktive i mjera prenošenja,

⁽¹⁾ SL C 321, 31.12.2003., str. 1.

DONIJELO JE OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Svrha

Svrha je ove Direktive utvrditi okvir za suzbijanje spolne diskriminacije u pogledu mogućnosti dobivanja i nabave robe, odnosno pružanja usluga, radi učinkovite primjene načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u državama članicama.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) izravna diskriminacija: ako se prema osobi, zbog svoga spola, ima nepovoljniji tretman nego što ga ima ili bi ga imala druga osoba u usporedivoj situaciji;
- (b) neizravna diskriminacija: ako prividno neutralna odredba, kriterij ili postupak može na određeni način staviti u nepovoljniji položaj osobe jednog spola u odnosu na osobe drugog spola, osim ako je ta odredba, kriterij odnosno postupak objektivno opravdan legitimnim ciljem i ako su sredstva za postizanje tog cilja primjerena i nužna;
- (c) uznemiravanje: neželjeno ponašanje uvjetovano spolom osobe, kojim se želi povrijediti njezino osobno dostojanstvo odnosno kojim se postiže takav učinak, i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, neugodno ili uvredljivo okruženje;
- (d) spolno uznemiravanje: bilo koji oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja seksualne naravi, kojim se želi povrijediti osobno dostojanstvo osobe odnosno kojim se postiže takav učinak, i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, neugodno ili uvredljivo okruženje.

Članak 3.

Opseg

- 1. U granicama ovlasti dodijeljenih Zajednici, ova se Direktiva primjenjuje na sve osobe koje se bave nabavom robe i

pružanjem usluga dostupnih javnosti, bez obzira pripada li dotična osoba javnom ili privatnom sektoru, uključujući tijela javne vlasti, i koje se nude izvan područja privatnog i obiteljskog života i transakcija u tome kontekstu.

2. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje slobodu pojedinca da odabere ugovornog partnera, ako se taj odabir pojedinca ne temelji na spolu ugovornog partnera.

3. Ova se Direktiva ne primjenjuje na sadržaj medija i oglasa niti na obrazovanje.

4. Ova se Direktiva ne primjenjuje na područje zapošljavanja i rada. Ova se Direktiva ne primjenjuje na područje samozapošljavanja, budući da je ono obuhvaćeno drugim zakonodavnim aktima Zajednice.

Članak 4.

Načelo jednakog postupanja

1. Za potrebe ove Direktive, načelo jednakog postupanja prema muškarcima i ženama znači da:

(a) je zabranjena svaka izravna diskriminacija na temelju spola, uključujući nepovoljnije postupanje prema ženama zbog trudnoće ili majčinstva;

(b) je zabranjena svaka neizravna diskriminacija na temelju spola.

2. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje povoljnije odredbe koje se odnose na zaštitu žena u pogledu trudnoće i majčinstva.

3. Uznemiravanje i spolno uznemiravanje u smislu ove Direktive smatra se diskriminacijom na temelju spola te se, stoga, zabranjuje. Ako osoba odbije ili podlegne takvom ponašanju, to se ne smije upotrijebiti kao osnova za odluku koja utječe na tu osobu.

4. Poticanje na izravnu ili neizravnu diskriminaciju na temelju spola se, u smislu ove Direktive, smatra se diskriminacijom.

5. Ova Direktiva ne isključuje razlike u postupanju, ako se dostava robe i pružanje usluga isključivo ili prvenstveno osobama jednog spola opravdava zakonitim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su prikladna i potrebna.

Članak 5.**Aktuarski čimbenici**

1. Države članice osiguravaju da ni u jednome novom ugovoru zaključenom nakon 21. prosinca 2007., prilikom izračuna premija i davanja u svrhu osiguravajućih i povezanih financijskih usluga, uporaba spola kao čimbenika ne dovede do razlika u pojedinačnim premijama i davanjima.

2. Neovisno o stavku 1., do 21. prosinca 2007. države članice mogu odlučiti da dopuste proporcionalne razlike u pojedinačnim premijama i davanjima, ako je uporaba spola kao odlučujućeg čimbenik kod procjene rizika na temelju relevantnih i preciznih aktuarskih i statističkih podataka. Dotične države članice o tome obavješćuju Komisiju i osiguravaju redovito prikupljanje, objavljivanje i ažuriranje preciznih podataka koji su relevantni za uporabu spola kao odlučujućeg aktuarskog čimbenika. Spomenute države članice preispituju svoju odluku pet godina nakon 21. prosinca 2007. uzimajući u obzir izvješće Komisije spomenuto u članku 16. i Komisiji prosljeđuju rezultate tog preispitivanja.

3. U svakom slučaju, troškovi vezani uz trudnoću i majčinstvo ne smiju dovesti do razlika u pojedinačnim premijama i davanjima.

Države članice mogu odgoditi provedbu mjera potrebnih za usklađivanje s ovim stavkom za najkasnije dva mjeseca nakon 21. prosinca 2007. U tom slučaju dotične države članice o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Članak 6.**Pozitivne mjere**

Radi osiguranja potpune jednakosti muškaraca i žena u praksi, načelo jednakog postupanja ne sprječava države članice da zadrže ili usvoje posebne mjere kako bi spriječile ili nadoknadile nepovoljni položaj zbog spola.

Članak 7.**Minimalni zahtjevi**

1. Radi zaštite načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama, države članice mogu uvesti ili zadržati povoljnije odredbe od onih utvrđenih u ovoj Direktivi.

2. Provedba ove Direktive ni u kojem slučaju ne predstavlja temelj za smanjenje razine zaštite od diskriminacije koju su

države članice već osigurale u područjima obuhvaćenim u ovoj Direktivi.

POGLAVLJE II.

PRAVNI LIJEKOVI I IZVRŠAVANJE**Članak 8.****Pravna zaštita**

1. Države članice osiguravaju da radi izvršenja obveza sukladno ovoj Direktivi sudski i/ili upravni postupci, uključujući postupke mirenja, kada se oni smatraju prikladnim, budu dostupni svim osobama koje se smatraju oštećenima zbog nepoštovanja načela jednakog postupanja, čak i nakon završetka odnosa u kojem je došlo do navodne diskriminacije.

2. U svoje nacionalne pravosudne sustave, države članice uvode potrebne mjere za osiguranje stvarne i učinkovite naknade ili restitucije, kako odluče države članice, za gubitak ili štetu koju je oštećena osoba pretrpjela kao posljedicu diskriminacije u smislu ove Direktive, na način koji ima učinak odvraćanja i proporcionalan je pretrpljenoj šteti. Prethodno utvrđivanje gornje granice ne ograničuje spomenute naknade ili restitucije.

3. Države članice osiguravaju da udruženja, organizacije i ostali pravni subjekti koja u skladu s kriterijima utvrđenima u nacionalnom zakonu, imaju legitiman interes za osiguranje usklađenosti s odredbama ove Direktive, djelujući u ime ili kao potpora tužitelju uz njegovo/njezino odobrenje, mogu sudjelovati u svim sudskim i/ili upravnim postupcima predviđenima za provedbu obveza sukladno ovoj Direktivi.

4. Stavci 1. i 3. ne dovode u pitanje nacionalne propise vezane uz rokove za podizanje tužbi koje se odnose na načelo jednakog postupanja.

Članak 9.**Teret dokaza**

1. U skladu sa svojim nacionalnim pravosudnim sustavima, države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da kad osobe koje se smatraju oštećenima zbog nepoštovanja načela jednakog postupanja, pred sudom ili drugim nadležnim tijelom utvrde činjenice na temelju kojih se može pretpostaviti da je došlo do izravne ili neizravne diskriminacije, tuženik mora dokazati da se nije prekršilo načelo jednakog postupanja.

2. Odredbe iz stavka 1. ne sprječavaju države članice da uvedu pravila o dokazivanju koja su povoljnija za tužitelje.

3. Stavak 1. ne primjenjuje se na kaznene postupke.

4. Stavci 1., 2. i 3. također se primjenjuju na sve postupke u skladu s člankom 8. stavkom 3.

5. Države članice nisu obvezne primijeniti stavak 1. na postupke u kojima je sud ili drugo nadležno tijelo zaduženo za ispitivanje činjenica u vezi sa slučajem.

Članak 10.

Viktimizacija

U svoje nacionalne pravosudne sustave, države članice uvode potrebne mjere za zaštitu osoba od svakog nepovoljnog postupanja ili nepovoljne posljedice kao reakcije na tužbu ili sudske postupke u svrhu provedbe usklađenosti s načelom jednakog postupanja.

Članak 11.

Dijalog s relevantnim interesnim skupinama

S ciljem promicanja načela jednakog postupanja, države članice potiču dijalog s relevantnim interesnim skupinama u čijem je zakonitom interesu, sukladno nacionalnom zakonu i praksi, da u području dobivanja i nabave robe, odnosno pružanja usluga, daju svoj doprinos borbi protiv diskriminacije na temelju spola.

POGLAVLJE III.

TIJELA ZA PROMICANJE JEDNAKOG POSTUPANJA

Članak 12.

1. Države članice imenuju i usvajaju potrebne odredbe za djelovanje jednog ili više tijela za promicanje, analizu, praćenje i potporu jednakog postupanja svih osoba bez diskriminacije na temelju spola. Ova tijela mogu biti u sastavu agencija koje su na nacionalnoj razini zadužene za obranu ljudskih prava ili zaštitu prava pojedinaca, ili za primjenu načela jednakog postupanja.

2. Države članice osiguravaju da nadležnosti tijela iz stavka 1. uključuju:

(a) pružanje neovisne pomoći žrtvama diskriminacije u njihovim tužbama zbog diskriminacije, ne dovodeći u

pitanje prava žrtava i udruženja, organizacija ili drugih pravnih tijela iz članka 8. stavka 3.;

(b) provođenje neovisnih anketa o diskriminaciji;

(c) objavljivanje neovisnih izvješća i sastavljanje preporuka o svim pitanjima koja se odnose na ovakvu diskriminaciju.

POGLAVLJE IV.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 13.

Usklađenost

Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale poštovanje načela jednakog postupanja u pogledu pristupa robi i nabave robe, odnosno pružanja usluga unutar opsega ove Direktive, a posebno:

(a) ukidanje svih zakona i drugih propisa koji su u suprotnosti s načelom jednakog postupanja;

(b) proglašavanje ništavim ili izmjenu svih ugovornih odredbi, unutarnjih pravila poduzeća i propisa koji uređuju profitna ili neprofitna udruženja, u suprotnosti s načelom jednakog postupanja.

Članak 14.

Kazne

Države članice utvrđuju pravila o kaznama za kršenje nacionalnih odredbi koje su usvojene sukladno ovoj Direktivi i poduzimaju sve potrebne mjere kako bi osigurale njihovu provedbu. Kazne koje mogu uključivati plaćanje naknade žrtvi su učinkovite, razmjerne i odvraćajuće. Države članice obavješćuju Komisiju o ovim odredbama najkasnije do 21. prosinca 2007. i bez odlaganja izvještavaju o svim naknadnim izmjenama.

Članak 15.

Širenje informacija

Države članice se trebaju pobrinuti da na cjelokupnom svojem državnom području, koristeći sva prikladna sredstva, upoznaju relevantne osobe s odredbama koje su usvojene sukladno ovoj Direktivi zajedno s već važećim pripadajućim odredbama.

Članak 16.**Izvješća**

1. Do 21. prosinca 2009., a nakon tog svake pete godine, države članice Komisiji dostavljaju sve raspoložive informacije o provedbi ove Direktive.

Komisija sastavlja sažeto izvješće koje uključuje pregled trenutačne prakse država članica vezano uz članak 5. u pogledu uporabe spola kao čimbenika prilikom izračuna premija i davanja. Najkasnije 21. prosinca 2010. Komisija dostavlja spomenuto izvješće Europskom parlamentu i Vijeću. Po potrebi, u prilogu svog izvješća Komisija iznosi prijedloge za izmjenu ove Direktive.

2. U svome izvješću Komisija uzima u obzir stajališta relevantnih interesnih skupina.

Članak 17.**Prenošenje**

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom najkasnije 21. prosinca 2007. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih odredaba.

Kada države članice donose ove mjere, te mjere prilikom njihove službene objave sadržavaju uputu na ovu Direktivu ili

se uz njih navodi takva uputa. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 18.**Stupanje na snagu**

Ova Direktiva stupa na snagu na dan objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 19.**Adresati**

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 13. prosinca 2004.

Za Vijeće

Predsjednik

B. R. BOT